

**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS

Revija za človekove pravice

Slovenian journal of human rights

ISSN 1408-9653

Ustavna presoja Arbitražnega sporazuma med Hrvaško in Slovenijo
Peter Jambrek

Article information:

To cite this document:

Jambrek, P. (2018). Ustavna presoja Arbitražnega sporazuma med Hrvaško in Slovenijo, Dignitas, št. 45/46, str. 189-192.

Permanent link to this document:

<https://doi.org/10.31601/dgnt/45/46-15>

Created on: 07. 12. 2018

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© Nova univerza, 2018

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

**NOVA
UNIVERZA**

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Ustavna presoja Arbitražnega sporazuma med Hrvaško in Slovenijo

prof. dr. Peter Jambreč

1- Ustavno sodišče je izreklo,¹ da poteka meja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, ki torej na slovenski strani meje določa enotno in nedeljivo ustavno ozemlje Slovenije,² na kopnem po nekdanji republiški meji v okviru nekdanje SFR Jugoslavije, na morju pa po črti, do katere je Slovenija pred osamosvojitvijo izvrševala dejansko oblast do odprtega morja. S tem je Ustavno sodišče podalo notranjepravno obvezno izvršljivo razlago razdelka II Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (TUL) v zvezi s 4. členom Ustave. Svojo razlago je oprlo na smiselno uporabo načel *uti possidetis iuris* (glede meje na kopnem) in *uti possidetis de facto* (glede meje na morju).³ Z zgoraj povzetimi mnenji Ustavnega sodišča pogojno lahko soglašam.

2- V točki V. izreka svoje sodbe Ustavno sodišče ugotavlja, da arbitražni sporazum »ne določa poteka državnih mej med državama pogodbenicama, temveč vzpostavlja mehanizem za mirno rešitev mejnega spora«. Tudi s to ugotovitvijo se pogojno lahko strinjam. Moram pa dodati, da predstavlja to mnenje redundantni *obiter dictum*. Odveč je namreč ugotavljati, da arbitražni sporazum ne določa poteka državnih meja, saj je sklenjen prav zato, da ustanovi arbitražno sodišče, ki naj jih določi. Seveda je tako ustanovljeno arbitražno sodišče »mehanizem za mirno rešitev mejnega spora«. Prav ta ustavnosodna formulacija sicer ni odveč, ne povzema pa bistva navedenega »mehanizma«, kakor ga ureja sam arbitražni sporazum. Arbitražno sodišče namreč izreče avtoritativno razsodbo, s katero določi potek meje, stik Slovenije

¹ Rm-1/09-26 z dne 18. 3. 2010.

² »Slovenija je ozemeljsko enotna in nedeljiva država.« 4. člen Ustave RS.

³ Točke I. do IV. izreka ustavne sodbe.

z odprtim morjem ter režim za uporabo ustreznih morskih območij.⁴ Tudi Arbitražni sporazum sam namreč izrecno ne ureja »mirne«, pač pa obvezno rešitev spora: Arbitražno sodišče je pristojno, da izreče razsodbo,⁵ ki je za pogodbenici zavezujoča in dokončna.⁶

3- Ustavno in ustavnosodno nedopusten, za bralca ustavne sodbe pa nerazumljiv je spregled za ustavno presojo arbitražnega sporazuma ključne zgornje premise člena 3 a Ustave.⁷ Arbitražni sporazum je namreč značilna mednarodna pogodba, s katero Slovenija prenaša izvrševanje dela svojih suverenih pravic na mednarodno organizacijo, v tem primeru na Arbitražno sodišče. Zdi se skoraj odveč opozoriti, da je določanje poteka meje ena temeljnih suverenih pravic slovenske države. Ustavno sodišče seveda ve, da prav to situacijo ureja člen 3 a slovenske ustave, ki – *inter alia* – zahteva, da državni zbor ratificira mednarodno pogodbo, s katero se prenese izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije, z dvotretjinsko večino. »Spregled« je seveda nujen element obveznega mnenja Ustavnega sodišča, ki mu »omogoča« izreči mnenje o ustavni skladnosti Arbitražnega sporazuma.⁸ Brez tega »spregleda« bi morale namreč Ustavno sodišče oblikovati izrek interpretativne odločbe (mnenja), s katero bi ugotovilo, da je Arbitražni sporazum skladen z Ustavo, če ga Državni zbor sprejme z dvotretjinsko večino; tako bi ohranilo v pravnem redu izpodbijane norme v njihovem z Ustavo skladnem in dopustnem obsegu in namenu.⁹

⁴ 3. člen Arbitražnega sporazuma.

⁵ 3. točka 3. člena Arbitražnega sporazuma.

⁶ 2. točka 7. člena Arbitražnega sporazuma.

⁷ Slovenija lahko z mednarodno pogodbo, ki jo ratificira državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev, prenese izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije, ki temeljijo na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, demokracije in načel pravne države, ter vstopi v obrambno zvezo z državami, ki temeljijo na spoštovanju teh vrednot.

Pred ratifikacijo mednarodne pogodbe iz prejšnjega odstavka lahko državni zbor razpiše referendum. Predlog je na referendumu sprejet, če zanj glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali. Državni zbor je vezan na izid referenduma. Če je bil referendum izveden, glede zakona o ratifikaciji take mednarodne pogodbe referendum ni dopustno razpisati.

Pravni akti in odločitve, sprejeti v okviru mednarodnih organizacij, na katere Slovenija prenese izvrševanje dela suverenih pravic, se v Sloveniji uporabljajo v skladu s pravno ureditvijo teh organizacij.

V postopkih sprejemanja pravnih aktov in odločitev v mednarodnih organizacijah, na katere Slovenija prenese izvrševanje dela suverenih pravic, vlada sproti obvešča državni zbor o predlogih takih aktov in odločitev ter o svoji dejavnosti. Državni zbor lahko o tem sprejema stališča, vlada pa jih upošteva pri svojem delovanju. Razmerja med državnim zborom in vlado iz tega odstavka podrobneje ureja zakon, ki se sprejme z dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev.

⁸ Točka VI. izreka ustavne sodbe.

⁹ Več o interpretativni odločbi glej v Arne Mavčič, Zakon o ustavnem sodišču s pojasnili, Založba Nova revija, Ljubljana 2000, str. 246–251.

4- Poleg omenjenih spregledov pa je ključna nepravilna ustavnosodna presoja Arbitražnega sporazuma – ki bi ga bilo potrebno oceniti za ustavno neskladnega zlasti zaradi ustavne razlage na podlagi predhodnih točk I. do IV. izreka komentirane ustavne sodbe (mnenja). Arbitražni sporazum namreč izrecno, neposredno in logično nesporno predpostavlja, da slovensko morje ne meji na odprto morje, da torej slovenska meja na morju ne sega do odprtega morja: Arbitražno sodišče določi potek meje med Slovenijo in Hrvaško na kopnem in na morju¹⁰ na podlagi uporabe pravil in načel mednarodnega prava,¹¹ stik Slovenije z odprtim morjem¹² in režim za uporabo ustreznih morskih območij¹³ pa določi tudi na podlagi pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine. Arbitražni sporazum za primer Slovenije – ne pa tudi Hrvaške – mednarodnopravno razločuje kategorijo »stik« od termina »meja«. Linija, ki razmejuje teritorialno morje države od odprtega morja, je po mednarodnem pravu definirana kot »meja na morju«. »Stik« je torej karkoli drugega, ne pa »meja«. Arbitražni sporazum torej predpostavlja in ureja, da Slovenija ne meji na odprto morje, ampak ima s slednjim le stik na ustreznih morskih območjih, ki jih bo lahko uporabljala na podlagi režima (režimov), ki ga (jih) bo določilo Arbitražno sodišče. Prav ta ureditev Arbitražnega sporazuma pa je v odločilnem in očitnem logičnem nasprotju z ustavnosodno razlago državne meje Slovenije s Hrvaško in odprtim morjem, kakršno podaja Ustavno sodišče samo v točkah I. do IV. izreka komentirane sodbe (mnenja). Zato Ustavno sodišče pri izreku iz točke VI ne spoštuje svoje lastne ustavnosodne razlage iz neposredno predhodnih točk izreka oziroma poda izrek o ustavni skladnosti Arbitražnega sporazuma v neskladju s *terminusom maior*, ki ga je istočasno določilo samo.

5- Ustavno sodišče v 62. in 63. točki svojega Mnenja »opozarja« na možnost, da bi Arbitražno sodišče potek meje določilo »drugače, kot izhaja iz II. razdelka TUL«, in da bi se zato Slovenija lahko znašla »v izjemnem notranjepolitičnem položaju«, ko bi bila zavezana sprejeti zakone za izvršitev arbitražne razsodbe, ki bi bili v neskladju s 4. členom Ustave v zvezi z II. razdelkom TUL. V tem

¹⁰ Točka (a) prvega odstavka 3. člena Arbitražnega sporazuma.

¹¹ Točka (a) 4. člena Arbitražnega sporazuma.

¹² Točka (b) prvega odstavka 3. člena Arbitražnega sporazuma.

¹³ Točka (c) prvega odstavka 3. člena.

pogledu se je aktualna sestava ustavnih sodnikov odločila spremeniti precedens Mnenja US o ESP,¹⁴ ko je bil z izrekom določen kriterij protiustavnosti takega »izjemnega (in predvidljivega, op. P. J.) notranjepolitičnega položaja«: »Pristojni državni organ ne sme odobriti mednarodnopravne zaveze Republike Slovenije, ki bi nasprotovala Ustavi. Mednarodnopravna zaveza bi nasprotovala Ustavi, če bi ob uveljavitvi mednarodnega sporazuma v notranjem pravu ustvarila neposredno uporabne protiustavne norme, ali če bi zavezala državo, da sprejme akt notranjega prava, ki bi nasprotoval Ustavi ...« Aktualno Mnenje Ustavnega sodišča torej pomembno znižuje raven ustavnega varstva državne suverenosti Republike Slovenije – ne da bi vsaj poskusilo z argumenti pojasniti, zakaj se je tako odločilo. Najprej prej protiustavni pravni položaj spozna za ustavno skladnega. Nato pa na možno protiustavnost opozori, vendar ne v obliki apelativne odločbe, ko je poziv zakonodajalcu opredeljen v izreku, ampak s »pozivom« zakonodajalcu, celo ustavodajalcu, ki je oblikovan v obrazložitvi. Nenavadno je tudi, da se Ustavno sodišče samo vnaprej odreče svoji pristojnosti za razrešitev »izjemnega notranjepolitičnega položaja«¹⁵ s tem, ko ugotovi, da celo razsodba arbitražnega sodišča, ki bi potek meje določila »drugače, kot izhaja iz II. razdelka TUL«, ne bi bila protiustavna in ne bi mogla biti predmet presoje pred Ustavnim sodiščem.

¹⁴ Rm-1/97 – 05/06-1997 – OdlUS VI/2.

¹⁵ Izraz je seveda evfemizem, s katerim se US izogne natančnejši in ustrežnejši prognozi takšnega konflikta temeljnih pravnih norm, ki je značilen za stanje sistemske ustavne krize.